

Hemşirelik Öğrencilerinin Cinsel Sağlık Konusundaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşleri

Knowledge Levels and Views of Nursing Students About Sexual Health

Melike DİŞSİZ¹, Aydan Akkurt YALÇINTÜRK², Gamze SÜMER³, Canan TAVŞAN³, Sibel DEDE³, Şeyme DURMUŞ³, Kübra AYAZ³, Gamze FULİN³, Mercan ÜNSAL³

1. Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Ünv., Hamidiye Hemş. Fakültesi, Doğum ve Kadın Hast. Hemşireliği Ana B.D., İstanbul, Türkiye
2. Uzm. Hemşire, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Ana B.D., İstanbul, Türkiye
3. Öğrenci, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Üsküdar, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu araştırma hemşirelik fakültesi öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeyleri ve görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirildi Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu araştırma, bir devlet üniversitesine bağlı hemşirelik fakültesinde araştırmaya katılmayı kabul eden ve öğrenimine devam eden birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerle yapıldı. Veriler; literatür doğrultusunda hazırlanan Katılımcı Bilgi Formu, Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi ve Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi Anketi kullanılarak öz bildirim yöntemiyle elde edildi.

Gereçler ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu araştırma, bir devlet üniversitesine bağlı hemşirelik fakültesinde araştırmaya katılmayı kabul eden ve öğrenimine devam eden birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerle yapıldı. Veriler; literatür doğrultusunda hazırlanan Katılımcı Bilgi Formu, Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi ve Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi Anketi kullanılarak öz bildirim yöntemiyle elde edildi.

Bulgular: Örneklem yaş ortalaması 20,15±1,43 (Min-Maks=17-30) olup %79,6'sını kız öğrenciler oluşturdu. Çalışmada öğrencilerin çoğu üreme ve cinsel sağlığa ilişkin sorununu en çok sağlık personeli ile (%65,4) paylaştığını, %90'ı üreme ve cinsel sağlık konusunda bilgisinin olduğunu, %62,1'i evlilik öncesi cinsel ilişkiye karşı olduğunu bildirdi. Katılımcılardan 20 yaş üzerinde ve üçüncü sınıfta olanların cinsel sağlığa ilişkin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptandı (p<.05).

Sonuç: Çalışmada, üniversite öğrencilerinin üreme ve cinsel sağlığa yönelik bakış açılarının olumlu ve bilgi düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: cinsellik, cinsel sağlık, hemşirelik, öğrenci, üreme sağlığı

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to evaluate the knowledge and opinions of nursing students about sexual health.

Material and Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted with first, second, and third year students who accepted to participate in the study and attend the study at a nursing faculty of a state university. Data were obtained through self-report method through Participant Information Survey, Sexual Health Perspective Questionnaire and Sexual Health Knowledge Level Questionnaire which was prepared in accordance with the literature.

İletişim

Sorumlu Yazar: Melike DİŞSİZ

Adres: Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemş. Fakültesi, Selimiye Mh., Tıbbiye Cd, 34668 Üsküdar, İstanbul, Türkiye

Tel: +90 (543) 799 51 43

E-Posta: melekd78@gmail.com

Makale Geliş: 19.02.2020

Makale Kabul: 30.04.2020

DOI: http://dx.doi.org/10.16948/zktpb.691007

Results: The mean age of the research sample was 20.15±1.43 (Min-Max=17-30) and the 79.6% were fe-male students. In the study, it was determined that most of the students shared the problem of reproductive and sexual health with the health care team members (65.4%), 90% had knowledge about reproductive and sexual health and 62.1% were against sexual intercourse before marriage. It was determined that sexual health knowledge level of the participants above 20 years of age and third grade was higher (p<.05).

Conclusion: In this study, it was determined that university students' perspectives on reproductive and sexual health were positive and their knowledge level was high.

Keywords: sexuality, sexual health, nursing, student, reproductive health

GİRİŞ

İnsan gelişiminin, yaşamın ve kişiliğin önemli bir parçası olan cinsellik çok boyutlu olup cinsiyet, cinsel kimlik ve roller, cinsel yönelim, erotizm, sevgi ve üremeyi kapsayan karmaşık bir kavramdır (1). Cinsellik biyolojik, psikolojik, sosyo-ekonomik, kültürel ve etik faktörlerden etkilenmektedir ve bireyin sahip olduğu tüm özellikleri içinde taşımaktadır. Bütün yaşam boyunca gelişen cinsellik, özellikle bedenini yetişkin özelliklerine dönüştüğü ve üreme yeteneğinin kazanıldığı gençlik yıllarında daha büyük önem kazanmaktadır (1, 2).

Gençlik dönemi çocukluk ile erişkinlik arasında hızla geçen bir ara dönem değildir. Gençlik toplumsal yerini araştırdığı, fiziksel, psikolojik ve sosyal olgunluğa erişmenin gerçekleştiği uzun bir dönemdir. Üstelik toplumsal değişim süreçleri kişilerin cinselliğe bakış ve algılarına biçimlerini değiştirmektedir. Bu anlamda üniversite eğitimlerine başlayan öğrenciler aynı zamanda başka bir yaşam biçimine de yeni başladıkları için uyum problemleri yaşayabilmektedirler (3).

Yaşanan hızlı sosyokültürel değişim, ergenlik döneminde cinsel konularda yeterli eğitim almamış olmak, üniversite çağındaki gençleri cinsel sağlık/üreme sağlığı (CS/ÜS) konularında riske açık bir topluluk haline getirmektedir. Bu nedenle gençlerin üreme sağlığı sorunlarını sık yaşamaları, toplumun üreme sağlığı hizmetlerinden en az yararlanan kısmı oluşturmaları ve nüfus içerisindeki oranlarının fazla olması gibi nedenlerle üzerinde önemle durulması gereken bir grup olarak kabul edilmektedir (2,4). Bu bağlamda araştırma, hemşirelik fakültesi öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeyleri ve görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır.

Araştırma Soruları

- Hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık hakkında görüşleri nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık konusuna yönelik bilgi düzeyi nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlığa yönelik bilgi düzeylerinde sınıflar arası fark var mı?

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini sağlık alanıyla ilişkili bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören 273 öğrenci oluşturuldu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, araştırma hakkında bilgi verildikten sonra araştırma formlarını doldurmayı kabul eden, Türkçe okuyup yazabilen ve formları eksiksiz dolduran 211 öğrenci örneklemi oluşturdu. Araştırma örnekleme 40 öğrenci katılmak istemediğinden, 22 öğrenci formları eksik doldurmaları nedeniyle dahil edilmedi.

Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan Katılımcı Bilgi Formu, Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi ve Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi Anketi kullanılarak toplandı.

Katılımcı Bilgi Formu; Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi algısı, yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği yer, eğitim-öğretim süresince yaşadığı yer vb.) ve cinsel sağlık (cinsel yolla bulaşan hastalıklar, aile planlaması vb.) hakkında eğitim alma durumlarını içeren toplam 29 soruyu içermektedir.

Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi: Bu veri toplama aracı öğrencilerin cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin görüş ve düşüncelerini kapsayan toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Anket "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Fikrim yok", "Katılıyorum", "Kesinlikle Katılıyorum" seçeneklerinden oluşmaktadır.

Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi Anketi: Bu veri toplama aracı katılımcıların cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerini içeren toplamda 21 maddeden oluşmaktadır. Ankette "Fikrim Yok", "Yanlış" ve "Doğru" seçenekleri yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan Katılımcı Bilgi Formu, Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi ve Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi Anketi aracılığıyla, ders saatlerinin dışında, tek seferde ve yaklaşık 20 dk. süren öz bildirim yöntemiyle elde edilmiştir. Ayrıca anket formlarının anlaşılabilirliği açısından araştırmanın planlandığı fakülte 30 öğrenci ile pilot uygulaması yapılarak son şekli verilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma için üniversite etik komitesinden etik kurul izni alınmıştır (Karar no:2019-19/68). Hemşirelik Fakültesi Dekanlığından kurum izni alınmıştır (İzin no:2019/E.12861). Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere araştırmanın amacı, kişisel tüm bilgilerinin gizli kalacağı, araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları ve araştırma verilerinin kimseyle paylaşılmayacağı açıklanarak yazılı ve sözlü "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olurları" alınmıştır. Verilerin İstatistiksel Analizi ve Değerlendirilmesi Veriler SPSS 21.0 (Statistical Program for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin dağılımı frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ve yüzde gibi betimsel istatistikler kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin sorulara verdikleri "Doğru", "Yanlış" ve "Fikrim yok" yanıtlarıyla "Kesinlikle katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Fikrim yok", "Katılıyorum", "Kesinlikle katılıyorum" ifadelerinin puan ortalamaları hesaplanmıştır. Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi ve Cinsel Sağlığa İlişkin Bilgi Düzeyi Formunun sosyo-demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasının yapılabilmesi için parametrik (Student's t-test, One Way Anova) ve nonparametrik (Mann-Whitney U, Kruskal Wallis H test) analiz testlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada tüm verilere ilişkin anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın en önemli sınırlılığı ilgili üniversitede sadece hemşirelik öğrencilerini kapsıyor olması ve araştırmaya üniversitenin tüm fakülte ve meslek yüksekokullarındaki öğrencilerin dahil edilmemesidir.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalamasının $20,15 \pm 1,43$ (Min-Maks=17-30) ve çoğunluğunun (%79,6) kız öğrencilerinden oluştuğu, %39,8'inin birinci sınıf öğrencisi, yarıdan fazlasının (%70,1) gelirlerinin giderlerine denk, büyükşehirlerde yaşadıkları (%76,8) ve anadolu-fen lisesi mezunu (%73) oldukları saptanmıştır (Tablo-1).

Katılımcı öğrencilerin yarıya yakın bir kısmının (%47,4) üniversite eğitimleri için Marmara Bölgesinden geldiği, öğrenci annelerinin çoğunluğunun (%60,7) ilkökul ve daha az, babalarının ise (%60,7) ortaokul ve üzeri eğitim düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%83,9) cinsel ve üreme sağlığı ile ilgili bir sorununu paylaştıklarını, en çok sırasıyla sağlık personeli (hekim-hemşire) (%65,4), annesi (%54,5), arkadaşları (%33,2), kardeşi (%27), partneri (%19), babası (%10,4) ve en az öğretmeniyle (%4,7) paylaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu (%90,5) yaşadıkları cinsel ve üreme sağlığı sorununa yönelik bir sağlık kuruluşuna başvurduklarını ve en çok kamu hastanelerinden (%81,5), daha sonra özel hastanelerden (%35,1), aile sağlığı merkezlerinden (%35,1) ve çok azı iş yeri doktoru veya okul hemşiresinden (%6,6) yardım alabildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımları (n=211).

Özellikler		Sayı (%)
Yaş	20 yaş ve altı	132 (62,6)
	20 yaş üzeri	79 (37,4)
Cinsiyet	Kadın	168 (79,6)
	Erkek	43 (20,4)
Sınıf	I. sınıf	84 (39,8)
	II. sınıf	57 (27,0)
	III. sınıf	70 (33,2)
Medeni Durum	Evli	8 (3,8)
	Bekar	203 (96,2)
Ekonomik Durum	Gelir-giderden az	15 (24,6)
	Gelir-gidere denk	148 (70,1)
	Gelir giderden fazla	11 (5,2)
Aile Tipi	Çekirdek aile	172 (81,5)
	Geniş aile	34 (16,1)
	Parçalanmış aile	5 (2,4)
Mezun Olunan Okul	Anadolu-Fen lisesi	154 (73,0)
	Meslek lisesi	27 (12,8)
	Temel-Düz lise	30 (14,2)
Yaşadığı Yer	Büyükşehir	162 (76,8)
	Şehir	16 (7,6)
	İlçe	18 (8,5)
	Köy	15 (7,1)

Çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlasının (%62,1) evlilik öncesi cinsel deneyim yaşanmasını “kesinlikle yanlış” bulduklarını ve daha önce cinselliği deneyimleyen partneriyle evliliği “kesinlikle düşünmeyeceklerini” (%61,1) belirtmişlerdir. Bunlarla birlikte, öğrencilerin büyük bir kısmının (%90,5) evlilik öncesi cinsel deneyimlerinin olmadığını ve (%90) cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (CYBE) hakkında bilgi sahibi olduklarını, %56,7’si de CYBE yönelik korunma yöntemlerini bildiklerini, bu yöntemlerden en çok kondom (%54) daha sonra hormonal yöntemlerin (%6,2), HPV aşısının (%4,3), çok azı tek eşliliğin (%1,9), cinsel eylemde bulunmanın (%0,9) ve PAP smear testi yaptırmanın (%0,9) koruyucu olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler CYBE ile ilgili sahip oldukları bilgileri en çok sağlık personelinin (%61,6), internette (%60,2), sağlık kurumlarından (%42,7), kitap/dergi/gazetelerden (%32,7), televizyondan (%21,8), arkadaş (%15,2) ve en az ailesinden (anne-baba) (%10,9) elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Çalışmada öğrencilerin %76,3’ünün cinsel ve üreme sağlığı hakkında bilgi edinmeyi istedikleri ve en çokta cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (%55,5), ilk cinsel deneyim (%40,8), daha sonra gebelikte korunma yöntemleri (%37,4) ve kadın-erkek üreme organları konusunda bilgi edinmek istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin tamamına yakını (%97,4) okullarda cinsel ve üreme sağlığı eğitimi verilmesi gerektiğini ve yarıdan az bir kısmı (%31,3) bu konuda bilgi aldığını, bilgi alınan kaynak olarak %82,9’u sağlık personelinin, %16,6’sı öğretmenlerini, %12,8’i interneti, %12,3’ü annesini ve en az oranda %4,3’ü babasını belirtmiştir (Tablo-2).

Tablo 2: Katılımcı Öğrencilerin Cinsel ve Üreme Sağlığına İlişkin Bilgi Düzeyleri (n=211).

Özellikler		Sayı (%)
Cinsel ve Üreme Sağlığı Sorununun Paylaşma Durumu	Evet	177 (83,9)
	Hayır	34 (16,1)
Sağlık Kuruluşuna Başvurma Durumu	Evet	191 (90,5)
	Hayır	20 (9,5)
Evlilik Öncesi Cinselliği Deneyimlemeye Yönelik Görüş Durumu	Olabilir	80 (37,9)
	Kesinlikle Yanlış	131 (62,1)
Daha Önce Cinselliği Deneyimleyen Partneriyle Evliliği Düşünme Durumu	Olabilir	82 (38,9)
	Kesinlikle düşünmem	129 (61,1)
Evlilik Öncesi Cinsel Deneyim Yaşama Durumu	Evet	20 (9,5)
	Hayır	191 (90,5)
CYBE Bilme Durumu	Bilgi var	190 (90,0)
	Bilgi yok	21 (10,0)
CYBE Korunma Yöntemlerini Bilme Durumu	Evet	120 (56,9)
	Hayır	91 (43,1)
Cinsel ve Üreme Sağlığı Konusunda Bilgi Edinmeyi İsteme Durumu	Evet, isterim	161 (76,3)
	Hayır, istemem	50 (23,7)
Okullarda Cinsel ve Üreme Sağlığına İlişkin Eğitim Verilmesine Yönelik Görüş Durumu	Verilmelidir	197 (97,4)
	Verilmemelidir	14 (6,6)
Cinsel ve Üreme Sağlığına İlişkin Bilgi Alma Durumu	Evet	66 (31,3)
	Hayır	145 (68,7)

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre cinsel sağlığa ilişkin bilgi düzeyleri ve cinsel sağlığa bakış açıları değerlendirildiğinde; yaş, sınıf, aile tipi dışında diğer özellikler açısından gruplar arasında istatistiksel anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Yirmi yaş üzerinde olan öğrencilerin 20 yaş ve altındakilere göre III. sınıf öğrencilerin II. sınıf ve I. sınıf öğrencilerine göre, çekirdek aileye sahip öğrencilerin geniş aileye sahip olanlara göre cinsel sağlığa ilişkin bilgi düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Benzer şekilde, 20 yaş üzerinde olan öğrencilerin 20 yaş ve altında olanlara göre, III. sınıf öğrencilerin I. sınıf öğrencilerine göre cinsel sağlığa bakış açısı anketinden anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir ($p<0,05$, Tablo-3).

Öğrencilerin cinsel ve üreme sağlıklarına ilişkin özelliklerine göre cinsel sağlığına ilişkin bilgi düzeyleri ve cinsel sağlığa bakış açıları değerlendirildiğinde; evlilik öncesi cinselliğe “doğal” olarak görüş belirten öğrencilerin “kesinlikle yanlış” şeklinde görüş belirtenlere göre, evlilik öncesi cinsel deneyimi olanların olmayanlara göre, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkında bilgi sahibi olanların olmayanlara göre, cinsel ve üreme sağlığına ilişkin bilgi alanların bu konuda bilgi almayanlara göre cinsel sağlığa ilişkin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Diğer taraftan öğrencilerden cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkında bilgi sahibi olanların, olmayanlara göre, cinsel ve üreme sağlığına ilişkin bilgi alanların bu konuda bilgi almayanlara göre cinsel sağlığa bakış açısı anketinden anlamlı olarak daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları belirlenmiştir ($p<0,05$, Tablo-4).

Tablo 3: Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi ve Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=211).

Özellikler	Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi	Cinsel Sağlığa Bakış Açısı
Yaş	Ortalama±SS	Ortalama±SS
≤20 (n=132)	23,92 ± 10,11	62,40 ± 9,91
>20 (n=79)	30,12 ± 7,54	66,21 ± 9,25
t/p	-4,721 / ,000*	-2,771 / ,006*
Cinsiyet		
Kadın (n=168)	26,64 ± 9,32	63,88 ± 9,61
Erkek (n=43)	24,67 ± 11,00	63,60 ± 10,74
t/p	-1,193 / ,234	,168 / ,867
Medeni Durum		
Evli (n=8)	26,25 ± 9,76	70,81 ± 11,98
Bekar (n=203)	26,24 ± 9,71	63,58 ± 9,68
U/p	-,062 / ,951	-1,084 / ,278
Sınıf		
I. Sınıf ^a (n=84)	20,19 ± 9,43	61,13 ± 9,49
II. Sınıf ^b (n=57)	27,08 ± 9,35	63,49 ± 10,59
III. Sınıf ^c (n=70)	32,82 ± 4,33	67,34 ± 8,52
F/p	47,129 / ,000* c>b>a	8,200 / ,000* c>a
Gelir Düzeyi		
Gelir giderden az (n=52)	24,92 ± 10,09	62,46 ± 9,10
Gelir gidere denk (n=148)	26,65 ± 8,60	63,97 ± 10,10
Gelir giderden fazla (n=11)	27,00 ± 9,51	68,36 ± 8,41
KW/p	1,344 / ,511	3,878 / ,144
Aile Tipi		
Çekirdek aile (n=172)	26,90 ± 9,60	64,16 ± 9,68
Geniş aile (n=34)	22,44 ± 9,70	61,76 ± 10,87
Parçalanmış aile (n=5)	29,40 ± 7,82	66,40 ± 5,94
KW/p	7,677 / ,022* a>b	1,705 / ,426
Mezun Olunan Okul		
Anadolu-Fen lisesi (n=154)	25,34 ± 9,88	62,89 ± 10,08
Meslek lisesi (n=27)	28,11 ± 8,77	66,11 ± 9,81
Temel-Düz lise (n=30)	29,20 ± 8,88	66,56 ± 7,69
KW/p	5,547 / ,053	4,406 / ,110
Yaşadığı Yer		
Büyükşehir (n=162)	26,53 ± 9,62	63,79 ± 9,53
İl (n=16)	24,43 ± 10,92	65,06 ± 9,68
İlçe (n=18)	24,53 ± 8,79	62,27 ± 10,43
Köy (15)	27,53 ± 8,79	64,80 ± 12,81
KW/p	1,524 / ,053	1,014 / ,798

*: p<0.05; t: Student's t Test; F: One Way Anova; KW: Kruskal Wallis Test.

TARTIŞMA

Adölesan dönemde bulunan üniversite öğrencileri korunmasız cinsel ilişki, gebelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara neden olan riskli cinsel eylemler gibi sağlık açısından risk oluşturabilecek davranışlar gösterebilmektedir. Türkiye'deki gibi cinselliğin konuşulmasının ve yaşanmasının tabu olarak değerlendirildiği toplumlarda cinsel ve üreme sağlığı sorunlarının ifade edilmesinde güçlükler yaşanmaktadır. Bu konuda daha önce yapılan çalışmalarda gençlerin çok azı annesi veya akranlarıyla üreme ve cinsel sağlık sorunlarını paylaşabildikleri ya da büyük çoğunluğunun hiç konuşamadıkları belirlenmiştir (5, 6, 7). Bu çalışmada farklı olarak üniversite öğrencilerinin en fazla sağlık profesyonelleriyle daha sonra anne ve arkadaşlarıyla sorunlarını paylaştıkları saptanmıştır. Bu bulguyu destekler biçimde yine katılımcı öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun cinsel ve üreme sağlığı sorunlarına yönelik bir sağlık kuruluşundan destek aldığı tes-

Tablo 4: Öğrencilerin Cinsel ve Üreme Sağlığına İlişkin Özelliklerine Göre Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi ve Cinsel Sağlığa Bakış Açısı Anketi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=211).

Özellikler	Cinsel Sağlık Bilgi Düzeyi	Cinsel Sağlığa Bakış Açısı
Evlilik Öncesi Cinselliği Deneyimlemeye Yönelik Görüş Durumu	Ortalama±SS	Ortalama±SS
Doğal (n=80)	28,53 ± 9,64	64,86 ± 11,21
Kesinlikle yanlış (n=131)	24,84 ± 9,49	63,13 ± 8,85
t/p	2,724 / ,003*	1,239 / ,217
Evlilik Öncesi Cinsel Deneyim Yaşama Durumu		
Evet (n=20)	31,75 ± 8,44	67,10 ± 9,20
Hayır (n=192)	25,67 ± 9,65	63,48 ± 9,84
U/p	-3,183 / ,001*	-1,915 / ,056
CYBE Bilme Durumu		
Bilgim Var (n=190)	27,31 ± 9,07	64,17 ± 9,48
Bilgim Yok (n=21)	16,50 ± 9,95	60,71 ± 12,34
U/p	-4,490 / ,000*	-2,277 / ,023*
Cinsel ve Üreme Sağlığı Konusunda Bilgi Edinmeyi İsteme Durumu		
Evet, isterim (n=161)	26,58 ± 7,93	63,49 ± 9,00
Hayır, istemem (n=50)	25,16 ± 11,60	64,90 ± 9,20
t/p	,793 / ,430	-,881 / ,379
Cinsel ve Üreme Sağlığına İlişkin Bilgi Alma Durumu		
Evet (n=66)	31,63 ± 5,81	68,80 ± 7,05
Hayır (n=145)	23,79 ± 10,11	61,56 ± 10,04
t/p	7,103 / ,000*	5,997 / ,000*

*: p<0.05; t: Student's t Test; U: Mann Whitney-U Test

pit edilmiştir. Bu da aslında gençlerin doğru bilgiyi doğru kaynaktan alma ile ilgili farkındalıklarının artma eğiliminde olduğunu gösterir bir bulgudur.

Bu çalışmada öğrencilerin yarısından fazlasının evlilik öncesi cinsel deneyim yaşanmasına ve evlilik öncesi cinsel deneyimi olan partnerleriyle evliliğe "kesinlikle düşünmem" ifadesini kullanarak hiç olumlu bakmadıklarını ifade etmişlerdir. Daha önce yapılan çalışmalara göre gençler arasında evlilik öncesi cinsel ilişki deneyimleme artış gösterse de cinselliğin çoğunlukla toplum ve aileler tarafından "yasak, ayıp" olarak görülmesi ve bu konuda geleneksel tutumların ve tabuların oldukça baskın şekilde sürmesi, öğrencilerin bu tutumlarında etkili olabileceği düşünülmektedir (8, 9, 10).

Çalışmada üniversite öğrencilerin çok büyük bir kısmının (%90) Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBE) konusunda bilgi sahibi olduğu ve en çok sağlık personeli ile internetten bilgi edindikleri belirlenmiş olsa da bundan daha düşük oranda (%56,7) CYBE yönelik korunma yöntemlerini bil-

dikleri, koruyucu yöntemlerden en çok bilinen yöntemlerden birinin kondom diğerinin hormonal yöntemler olduğu saptanmıştır. Portekiz ve Almanya’da yapılan çalışmalarda üniversite öğrencilerinin CYBE konusunda bilgi düzeylerinin yüksek olduğu saptanmışken, Türkiye’de Temiz ve arkadaşlarının (2005) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin %29,4’ünün, Oğuzkaya-Artan ve Baykan (2010) çalışmasında öğrencilerin %27,1’inin, Turan ve Erdoğan’ın (2017) hemşirelik bölümü öğrencileriyle yaptığı çalışmada, öğrencilerin %60,5’inin konuyla ilgili bilgisinin olduğu saptanmıştır (11, 12, 13, 14, 15). Çalışkan ve ark. (2015) ile Oğuzkaya-Artan ve Baykan (2010) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin CYBE konusunda bilgi kaynaklarının en fazla okul ve arkadaşları olduğu tespit edilmiştir (14, 16). Nijerya’da lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise CYBE ilişkin bilgi kaynağının en çok (%80,6) yine okul olduğu belirlenmiştir (17). Elkin’in (2015) Türkiye’de bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada, Zhang ve ark. (2002) Çin’deki araştırmalarında, CYBE’den korunmada tek eşlilik ve kondom kullanılması gerektiği belirtilmiştir (18,19). Daha önce yapılmış çalışmalarla karşılaştırıldığında bu çalışmada öğrencilerin CYBE hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları, bilgi kaynağı olarak sağlık profesyonellerinden ve internetten bilgi aldıkları, CYBE’den korunmak için kondom ve hormonal yöntemlerin kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Türkiye’de yürütülen araştırmalarda gençlerin cinsellikle ilgili yeterli düzeyde bilgi alamadıkları ve bilgi kaynağı olarak ilk sırada arkadaşlarını gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır (20,21). Bu çalışmada farklı olarak üniversite öğrencilerinin daha çok doğru kaynaklardan bilgi edinme davranışlarının arttığı ancak CYBE’den korunmada hormonal yöntemlerin belirtilmesine ilişkin gebelikten koruyucu yöntemlere yönelik algısal bir farklılığın olduğu düşünülmüştür.

Bu çalışmada üreme ve cinsel sağlığa yönelik bilgisinin olduğunu belirten üniversite öğrencilerinin aynı zamanda en çok cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve ilk cinsel deneyim konularında bilgi edinmek istediklerini ifade etmişlerdir. Çalışma sonucuna benzer bir şekilde Özcan ve ark. (2016) ile Oğuzkaya-Artan ve Baykan’ın (2010) yaptıkları çalışmada öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar, cinsel sağlık, üreme sağlığı gibi konularda kendilerini yetersiz hissettikleri ve bu konuda eğitim almak istedikleri belirlenmiştir (10,14). Adölesan ve gençlik dönemi aynı zamanda cinsel gelişime bağlı olarak cinsel davranışların ortaya çıktığı ve cinsel aktiviteye duyulan ilginin ve cinsel davranışlar açısından riskin arttığı süreçtir. Bu sonuçlar Türkiye’de sağlık bölümlerinde okuyan öğrenciler dahil olmak üzere üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konusunda eğitime gereksinimi olduğuna dikkat çekmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yeni İnsan İmmün Yetmezlik Virüsü (HIV) enfeksiyonu vakalarının ve adölesan gebelerin çoğunluğu 15-24 yaş grubundadır. Bu yaş grubu özgür yaşam biçimlerine ve güvenli olmayan cinsel deneyimlere açıktır. Bu durum beraberinde, üniversite gençlerini HIV ve diğer CYBE açısından

risk grubu haline getirmektedir (7, 22). Bu çalışmada öğrencilerin yaşlarına göre de bir değerlendirme yapılmış ve 20 yaş üzerinde olan öğrencilerin, hem üreme ve cinsel sağlığa ilişkin bilgi düzeylerinin hem de cinsel sağlığa yönelik olumlu bakış açısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde üreme ve cinsel sağlık, CYBE açısından risk grubu olarak belirtilen üniversite gençlerinin bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının yüksek saptanması çalışma sonucu açısından olumlu bir bulgudur.

Diğer taraftan sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin üreme ve cinsel sağlığa ilişkin olumlu bakış açısı ile bilgi düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Bunun daha çok öğrencilerin hemşirelik fakültesinde eğitimlerine devam etmeleri ve ilerleyen sınıflarda öğrencilerin, kadın sağlığı ve hastalıkları, cinsel sağlık dersleri kapsamında bilgi düzeylerini geliştirmeleriyle ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Yapılan çalışmalarda gençlerin üreme ve cinsel sağlığa ilişkin konuları aile içinde rahat konuşamama oranlarının tüm aile tiplerinde çok yüksek olduğu bulunmuştur (7,23,24). Kaya ve ark. (2007) çalışmasında geniş aileden gelen öğrencilerin (%5), Karabulutlu ve Kılıç’ın (2011) çalışmasında ise çekirdek aileden gelenlerin daha azının (%48,6) aileleri ile cinselliği hiç konuşmadıkları belirlenmiştir (7,24). Bu çalışmada çekirdek aileden gelen öğrencilerin üreme ve cinsel sağlığa ilişkin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Her ne kadar bu çalışmada da üreme ve cinsel sağlık konularında bilgi alınan kaynaklar listesinde ebeveynler (anne, baba) alt sıralarda yer alsada geçmişe göre paylaşımların arttığı gözlenmiştir. Bununla birlikte aileler için cinsel sağlığa ilişkin konular günümüzde de halen “tabu olma” özelliğini sürdürmektedir.

Bu çalışmada evlilik öncesi cinselliğe “doğal” olarak görüş belirten, evlilik öncesi cinsel deneyimi olanların, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkında bilgi sahibi olan öğrencilerin üreme ve cinsel sağlığa yönelik bilgi düzeylerinin daha yüksek ve olumlu bakış açılarının olduğu tespit edilmiştir. Ashında bu sonuç önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir. Üniversitelerin çeşitli bölümlerindeki üniversite öğrencileriyle yapılan daha önceki çalışmalarda farkındalık ve bilgi düzeyi daha sınırlı düzeyde kalmıştır (7,9,13,24). Değişen zamanla birlikte, bilgiye kolay ulaşılabilir olması ile birlikte öğrencilerin üreme ve cinsel sağlığa bakış açısı değişmiştir (16). Son yirmi yıl içerisinde teknik alandaki gelişmeler, internet, televizyon ve yazılı medyaya kolay ulaşım, üreme ve cinsel sağlığa yönelik yazılı ve görsel materyalleri arttırmış olması, bunların yanında sağlık profesyonelleri gibi doğru bilgi kaynaklarına yönelmeleri, aile içinde konuya ilişkin paylaşımların artması gibi durumlar gençlerin cinsellikle ilgili bilgilere ulaşmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Çalışmada, üniversite öğrencilerinin üreme ve cinsel sağlığa yönelik bakış açılarının olumlu ve bilgi düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaş, sınıf düzeyi, evlilik öncesi cinsel deneyimi ve daha önce CYBE hakkında bilgi sahibi

olanların oranı arttıkça üreme ve cinsel sağlığa ilişkin bilgi düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Bununla birlikte en doğru bilgi kaynağı olarak belirlenen sağlık profesyonellerinden bilgi alanların çok yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Ancak üniversite yaşamı sırasında bu bilgileri daha önce edinmemiş gençlere yönelik bilgilendirme yapılmasına gereksinim vardır. Tüm kamu kurum ve kuruluşlarla birlikte, üniversitelerin sağlık merkezlerinde üreme ve cinsel sağlık hizmeti danışmanlık ve psikososyal hizmetleri de içerecek şekilde sağlık profesyonelleri tarafından sunulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Demir G, Şahin TK. Selçuk üniversitesi öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgileri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2014; 4(3):19-24.
2. Evcili F, Cesur B, Altun A, Güçtaş Z, Sümer H. Evlilik öncesi cinsel deneyim: Ebelik bölümü öğrencilerinin görüş ve tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2013;2(4):486-498.
3. Biri A, Korucuoğlu Ü, Yılmaz E, Şimşek Ç, Aksakal FN, İlhan M. Adölesan kızların cinsel bilgi gereksinim durumlarının belirlenmesi. *Turkish Journal of Obstetrics and Gynecology*, 2007;4(2):104-107.
4. Cinsel Eğitim, Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD). "Gençlik ve cinsellik" dosyası gençlerin en az konuştuğu ama en çok endişelendiği konu: cinsellik. 8. Bilgilendirme Dosyası Basın Bülteni, Erişim adresi: <http://www.cetad.org.tr/Cetad-Data/Books/43/7-bilgilendirme-dosyasi-basin-bulteni-8-mayis-2007-istanbul.pdf>, Erişim tarihi: 20.09.2019.
5. Demirtaş B. Bir üniversitenin eczacılık fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgileri. *Türk HIV/AIDS Dergisi*, 2005; 13(21):13-18.
6. Set T, Dağdeviren N, Aktürk Z. Ergenlerde cinsellik. *Genel Tıp Dergisi*, 2006;16(3):137-141.
7. Karabulutlu Ö, Kılıç M. Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2011;14(2):39-45.
8. Gürsoy E, Gençalp NS. Cinsel sağlık eğitiminin önemi. *Aile ve Toplum: Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2010;11(6):29-38.
9. Aslan E, Bektaş H, Başgöl Ş, Demir S, Vural IP. Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeyleri ve davranışları. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 2014;23(5):174-182.
10. Özcan H, Beji NK, Karadağ A, Emlik K. Üniversite öğrencilerinin üreme ve cinsel sağlığa yönelik bilgi düzeyleri. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 2016;7(3):83-97.
11. Lohrmann C, Välimäki M, Suominen T, Muinonen U, Dassen T, Peate I. German nursing students' knowledge of and attitudes to HIV and AIDS: two decades after the first AIDS cases. *Journal of Advanced Nursing*, 2000;31(3):696-703.
12. Reis M, Ramiro L, Matos MG, Diniz AD. The effects of sex education in promoting sexual and reproductive health in Portuguese university students. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2011; 29:477-485.

13. Turan T, Erdoğan Ç. Hemşirelik öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konusundaki bilgi düzeyleri ve görüşleri. *G.O.P. Taksim E.A.H. JAREN*. 2017;3(3):129-36.
14. Oğuzkaya-Artan M, Baykan Z. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeyleri ve bunu etkileyen faktörler. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 2010;67(3):127-133.
15. Temiz G, Batmaz M, Utaş-Akhan L, İlhan N, Özhan F, Özdilli K. Üniversite öğrencilerinin AIDS ile ilgili bilgi ve tutumları. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 2005;5(4):1-5.
16. Çalışkan T, Çevik C, Ergün S. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2015;4(1):27-31.
17. Obiechina NJ, Diwe K, Ikpeze OC. Knowledge, awareness and perception of sexually transmitted diseases (stds) among nigerian adolescent girls. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 2002;22(3):302-305.
18. Elkin N. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgilerinin araştırılması. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2015; 8(1):1-14.
19. Zhang L, Gao X, Dong Z, Tan Y, Wu Z. Premarital sexual activities among students in a university in Beijing, China. *Sexually Transmitted Diseases*, 2002;29(4):212-215.
20. Bulut A, Ortaylı N. Bir araştırmanın düşündürdükleri: Cinsel sağlık ama Nasıl? *Sted*, 2004;13(2):60-63
21. Ozan S, Aras S, Semin S, Orcin E. Sexual attitudes and behaviors among medical students in Dokuz Eylül university, Turkey. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*. 2005;10(3):171-83.
22. Akın A, Aşut S, Demirci İ ve ark. Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tutum Ölçeği Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenirliği. *Sakarya: VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı II*, 2013.s:11-14.
23. Akın A, Özvarış ŞB. Adölesanların/gençlerin cinsel ve üreme sağlığını etkileyen faktörler projesi (Özet Rapor). *Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı ve DSÖ*. 2004.
24. Kaya F, Serin Ö, Genç A. Eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin cinsel yaşamlarına ilişkin yaklaşımlarının belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2007;6(6):441-448.